

11) щодо пред'явлення вимог банку про розірвання договору банківського рахунка (стаття 1072 цього Кодексу);

12) реєстрації як суб'єкта підприємницької діяльності спадкоємця для переходу до нього прав та обов'язків правоволодільця за договором комерційної концесії (стаття 1127 цього Кодексу)».

Відповідним чином необхідно було б запропонувати також і зміни до статті 263 ЦК України в частині доповнення окремими підставами щодо зупинення перебігу строку позовної давності для осіб, які є позивачами або відповідачами із числа суб'єктів, що проходять службу у невійськових формуваннях та здійснюють відсіч та стримування збройної агресії РФ або інших держав проти України у період дії воєнного стану, а також щодо зупинення перебігу строку позовної давності у разі введення на території України або в окремих її місцевостях правового режиму воєнного чи надзвичайного стану.

Викладені міркування сприяють удосконаленню механізму правового регулювання змісту цивільних правовідносин, у якому належне місце приділяється саме правовому часу.

Список використаних джерел

1. Мічурін С. О. Обмеження майнових прав фізичних осіб (цивільно-правовий аспект): дис. д-р юрид. наук: спец. 12.00.03. Київ. 2009. 463 с.

2. Темпоральні величини у парадигмі модернізації цивільного законодавства. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 3 (112). С. 148–153.

УДК 347.455:342.78

Вікторія МАЛАХОВА,

здобувач Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Національної академії внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук **Курдан Богдан**

ПРОСТРОЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ЗА ДОГОВОРАМИ ПОЗИКИ В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Війна увірвалася у життя українців, одномоментно змінивши пріоритети, плани, цілі та саме буття. Вплинула майже на всі сфери життєдіяльності людини в Україні, в тому числі на можливість виконання цивільно-правових зобов'язань. З цих причин велика кількість укладених в Україні цивільно-правових договорів не будуть виконані належним чином.

Сфера цивільно-правових зобов'язань, щодо яких воєнний стан зумовив певні пільги у разі їх невиконання, є досить обмеженою, наразі законодавець чітко окреслив наслідки існування воєнного стану для сфери позикових відносин, передбачивши ряд пільг для потенційних боржників.

Зокрема, після ухвалення Закону від 15.03.2022 № 2120-ІХ внесено ряд змін до Цивільного кодексу України, законів України «Про іпотеку»

та «Про споживче кредитування», якими передбачається звільнення позичальників від відповідальності за порушення позикових зобов'язань у період дії воєнного стану та у тридцятиденний строк після дня його завершення. Так, у цей період не нараховується пеня, штраф та інші платежі, пов'язані з невиконанням договору; заборонено виселяти фізичних осіб із об'єктів іпотеки; заборонено виставлення іпотечного майна на торги та набуття на нього права власності іпотекодержателем; заборонено підвищувати ставку за споживчими кредитами, за винятком того, якщо договором була від початку передбачена змінювана ставка [1].

Також важливим нововведенням є зупинення на період дії воєнного стану ряду строків, зокрема позовної давності та спеціальних строків припинення зобов'язання поруки, які продовжуються на час дії воєнного стану.

Законодавцем внесені зміни до п.19 Розділу «Прикінцеві та перехідні положення» Цивільного кодексу України: у період дії в Україні воєнного, надзвичайного стану строки, визначені статтями 257–259, 362, 559, 681, 728, 786, 1293 цього Кодексу, продовжуються на строк його дії.

Чинна редакція статті 259 Цивільного кодексу України «Зміна тривалості позовної давності».

1. Позовна давність, встановлена законом, може бути збільшена за домовленістю сторін. Договір про збільшення позовної давності укладається у письмовій формі.

2. Позовна давність, встановлена законом, не може бути скорочена за домовленістю сторін [2].

По іншим цивільно-правовим зобов'язанням, на відміну від договорів позики, у кожному випадку необхідно доводити, що прострочення відбулося саме у зв'язку з обставинами непереборної сили. До обставин непереборної сили (форс-мажору) законодавство України прирівнює, зокрема, і війну (оголошену та неоголошену), дії іноземного ворога, загальну мобілізацію, військові дії, збройний конфлікт. Проте автоматично форс-мажор не застосовується, між форс-мажорними обставинами і неможливістю виконати якийсь конкретне договірне зобов'язання, оскільки повинен існувати причинно-наслідковий зв'язок.

Якщо сторона доведе, що порушила зобов'язання у зв'язку з непереборними обставинами (наприклад, у зв'язку з руйнуванням приміщень, неможливістю доставити товар на певну територію, знищенням майна і т.д.) вона буде звільнена від відповідальності. Якщо таких обставин сторона довести не зможе, то буде нести відповідальність на загальних засадах. У свою чергу, настання форс-мажорних обставин звільняє лише від відповідальності за невиконання або неналежне виконання зобов'язань (сплати неустойки, штрафу, відшкодування збитків тощо), але власне зобов'язання (поставку товару, оплату товару тощо) ніхто не скасовував. Адже навіть зараз дехто вважає, що форс-мажор – це прощення боргів. Ні, це не так. Договірні зобов'язання ніхто не скасовував, а отже, за першої нагоди основне зобов'язання має бути виконане належним чином, звісно, якщо його виконання ще буде актуальним на час закінчення дії форс-мажорної обставини.

Із аналізу вищевказаних змін можна зробити висновок, що наразі достатньо чітко врегулюванні наслідки прострочення виконання зобов'язання за договорами позики. За іншими цивільно-правовими договорами сторонам потрібно буде доводити наявність причинно-наслідкового зв'язку між форс-мажорними обставинами та невиконанням (неналежним виконанням, затримкою виконання) зобов'язань. Оскільки права людини мають гарантуватись навіть під час воєнного стану, існує потреба детального вивчення можливості відстрочення виконання цивільно-правових зобов'язань для осіб, які проживають на окупованих територіях, постраждали під час військових дій та зазнали інших негативних наслідків після вторгнення агресора.

Список використаних джерел

1. Шпиляк А.М. Відповідальність за невиконання цивільних зобов'язань в умовах воєнного стану. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. Вип. 33/2022. С. 51–55. DOI: 10.5281/zenodo.6942405.

2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/conv#Text>.

3. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.

4. Про внесення змін до Податкового Кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>.

УДК 347.122(049.2)

Євгенія ОБОДЕЦЬ,

здобувачка Донецького державного
університету внутрішніх справ;

Мар'ян ЮНАЦЬКИЙ,

доцент кафедри цивільного та господарського
права Донецького державного університету
внутрішніх справ, кандидат економічних наук,
доцент

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІ СПОСОБІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ЗА ДОПОМОГОЮ СУДОВОЇ ФОРМИ

Як головний закон України – Конституція, так і цивільне законодавство містять багато норм, які формують єдиний комплекс прав та інтересів суб'єктів цивільних відносин, які охороняються законом. ОУ разі порушення вищезазначених відносин заінтересована особа має можливість звернутися за захистом до уповноважених органів. У разі виникнення конфлікту інтересів суб'єктів цивільних відносин перед ними постає питання, щодо правильної ідентифікацію права, що було порушено, оспорене або невизнане, і вибір правильної форми та способу захисту свого права та інтересу [1].